

mgr Ewelina Parafińska-Korybska

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Wydział Nauk Humanistycznych, Instytut Językoznawstwa

tel. (81) 445 41 48

e-mail: ewelina.parafinska@wp.pl

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0508-0321>

JAK PRZETŁUMACZYĆ AFISZ TEATRALNY? O KORZYŚCIACH PŁYNAJĄCYCH Z POSŁUGIWANIA SIĘ TEKSTAMI PARALELNYMI

ABSTRAKT

Artykuł koncentruje się wokół problematyki tekstów paralelnych na przykładzie afisza teatralnego. Celem badań było sprawdzenie, jakie środki mogą być pomocne w tłumaczeniu afiszy teatralnych. Omówiono cechy charakterystyczne warstwy tekstowej afisza, wskazano na podobieństwa i różnice w formułowaniu tego rodzaju ogłoszeń w polskiej i rosyjskiej przestrzeni kulturowej oraz zwrócono uwagę na typy ekwiwalencji na podstawie klasyfikacji E. Nidy i W. Kollera. Zaprezentowano także problemy tłumaczenia afiszy z języka polskiego na język rosyjski. Dowiedziono, że teksty paralelne stanowią cenne źródło wiedzy oraz mogą być pomocne w tłumaczeniu afiszy teatralnych.

Słowa kluczowe: afisz teatralny, teksty paralelne, ekwiwalencja, teatr, przekład

ABSTRACT

HOW DO YOU TRANSLATE A THEATRICAL POSTER? ADVANTAGES OF USING PARALLEL TEXTS

The article focuses on parallel text issues based on the example of a specific text type – theatrical posters. The author discusses the characteristic features of the poster's text and indicates similarities and differences in creating such announcements in Polish and Russian cultural spaces. These have become the basis for presenting the problem of translating the posters from Polish into Russian and the advantages of using parallel texts in translation, which are also discussed. The work also underlines types of equivalence based on E. Nida and W. Koller's classification. These classifications helped to establish criteria to take into account when translating certain types of texts.

Key words: theatrical poster, parallel texts, equivalence, theatre, translation

Afisz, jak czytamy w *Wielkim słowniku języka polskiego*, to „drukowane ogłoszenie umieszczane w widocznych miejscach, informujące o jakimś wydarzeniu publicznym (artystycznym, politycznym) lub reklamujące coś”¹. Nieco szerszą definicję proponuje B. Frankowska: „afisz teatralny, najstarsza forma reklamy teatr., początkowo ustnej (czytanej), później pisanej i drukowanej. Termin «afisz» (dawniej affisz, z franc. *affiche* ‘obwieszczenie’) pojawił się w języku pol. w XVIII w. na oznaczenie drukowanych ogłoszeń urzędowych rozwieszanych lub rozlepianych w miejscach publicznych; z czasem a. zaczęto najpierw reklamować nowości księgarskie, a następnie zawiadamiać o wszelkiego rodzaju widowiskach, przedstawieniach teatr., występach w cyrku. A.t., zawierający początkowo jedynie podstawowe informacje (data, miejsce występu, ceny biletów), z czasem dopiero nazwy postaci oraz imiona i nazwiska wykonawców, zadołmowił się w Polsce w XVIII wieku. Ma on jednak i w Polsce, i na świecie historię znacznie dłuższą (...)”².

W polu naszych zainteresowań znajdzie się konkretny typ afisza, mianowicie teatralny. Wyobraźmy sobie, że musimy przetłumaczyć na język rosyjski tego rodzaju ogłoszenie. Nie można zresztą uznać tej sytuacji za niemożliwą, zważywszy chociażby na upowszechnianie kultury za pośrednictwem Internetu. Afisz nie jest obszernym objętościowo typem tekstu. Jakie zatem informacje zawiera? Po części wskazuje na to przywołana wyżej definicja autorstwa B. Frankowskiej, ale przyjrzyjmy się przede wszystkim współczesnym przykładom. Najłatwiej jest zapoznać się z nimi, korzystając z aktualnych stron teatrów w Polsce. Na afiszu znajdziemy zwykle informacje o autorze dzieła, kompozytorze (jeśli ogłoszenie dotyczy opery lub spektaklu muzycznego), dacie premiery, realizatorach spektaklu i ich funkcjach. Ponadto afisz zawiadamia o czasie trwania spektaklu, liczbie aktów (lub innych jednostek budujących sztukę), niekiedy o obsadzie oraz podaje inne dane, na przykład o tłumaczeniu czy docelowych odbiorcach (grupie wiekowej). Z tym typem tekstu miewamy często do czynienia, nawet jeżeli nie jesteśmy miłośnikami sztuki – pojawiają się one w Internecie, na tablicach ogłoszeń i innych miejscach w przestrzeni publicznej.

Należy jednak dodać, że afisz teatralny to nie tylko warstwa tekstowa, werbalna, ale często również wizualna. Nierzadko opatrzony jest on jakąś fotografią przedstawiającą przykładową scenę ze spektaklu czy grafiką symbolizującą konkretną sztukę, jednak nie jest to reguła. W celu przeprowadzenia analizy sposobu tłumaczenia afisza skupimy się na warstwie tekstowej. Oprawa wizu-

¹ *Wielki słownik języka polskiego PWN*, [online], https://wsjp.pl/index.php?id_hasla=10054, [dostęp: 30.04.2020].

² E. Frankowska, *Encyklopedia Teatru Polskiego*, Warszawa 2003, s. 9.

alna mogłaby bowiem zostać poddana odrębnym badaniom, zwłaszcza kontrastywnym (w tym przypadku polsko-rosyjskim).

Poniżej przytoczymy konkretne jednostki leksykalne, które zwykle pojawiają się na afiszach teatralnych. Zostały one zaczerpnięte ze stron następujących teatrów i oper w Polsce: Opery Krakowskiej, Opery Śląskiej, Opery Narodowej, Teatru Narodowego, Teatru Powszechnego w Łodzi, Teatru Starego w Lublinie, Teatru Polskiego w Poznaniu. Należy jednak zaznaczyć, że poniższy materiał stanowi pewien wybór podstawowych dla tego typu tekstu i w pewien sposób powtarzalnych jednostek, nie jest zaś przekopiowaną treścią afiszy. Każdy teatr czy teatr operowy ma typowy dla siebie sposób opisywania spektakli, te różnice nie będą jednak przedmiotem naszych rozważań, skupimy się zaś na najczęściej powtarzających się jednostkach. Są nimi:

- adaptacja,
- adaptacja książki pod tym samym tytułem,
- autor,
- charakteryzacja,
- choreografia,
- czas trwania,
- czas trwania: 2 godz. 30 min.,
- dramaturgia,
- dyrygent,
- inscenizacja i reżyseria,
- inspicjent,
- kierownictwo baletu,
- kierownictwo chóru,
- kierownictwo muzyczne,
- kostiumy,
- libretto,
- muzyka,
- muzyka na żywo,
- obsada,
- opera w czterech aktach,
- oryginalna włoska wersja językowa z polskimi napisami,
- prapremiera: (data i miejsce),
- premiera polska: (data i miejsce),
- premiera tej inscenizacji: (data i miejsce),
- przygotowanie chóru,
- realizacja światła,
- realizatorzy,
- reżyseria światła,

- reżyseria,
- ruch sceniczny,
- scena (informacja, na której scenie teatru będzie się rozgrywał spektakl),
- scenografia,
- soliści, orkiestra i chór (teatru, opery),
- spektakl dla widzów od 16. roku życia,
- spektakl przeznaczony dla osób powyżej 18. roku życia,
- spektakl stanowi adaptację sceniczną opowiadania...,
- spektakl z towarzyszeniem... pod kierownictwem...,
- sponsorzy,
- sufler,
- światło,
- tłumaczenie tekstu na tablicę świetlną,
- tragedia japońska w trzech aktach,
- występują.

Jest to próbka leksyki dość często występującej na afiszach. Wydaje się, że dla większości odbiorców będzie ona zrozumiała ze względu na niski stopień wyspecjalizowania. Na pierwszy rzut oka zatem zadanie przetłumaczenia afisza sprawia wrażenie banalnego, bowiem większość znaczeń tych słów, jeśli nie jest znana potencjalnemu tłumaczowi, to powinna być notowana przez ogólne słowniki polsko-rosyjskie. Z łatwością można to sprawdzić, co niniejszym uczynimy. Jako źródło wybrano *Wielki słownik polsko-rosyjski* D. Hessena i R. Stypuły, wydawnictwa Wiedza Powszechna oraz *Wielki słownik polsko-rosyjski* pod redakcją J. Wawrzyńczyka, wydawnictwa PWN. Są to dwa obszerne, wciąż popularne i będące w użytku słowniki. Choć nie można o nich powiedzieć, że są nowe, od daty wydania bowiem upłynęło już trochę czasu (odpowiednio 16 i 15 lat – dane na rok 2020), jednak wciąż stanowią cenne i bogate źródło różnorodnej leksyki, w tym teatralnej i operowej.

Analiza wykazała, że zdecydowaną większość wymienionych jednostek (w izolacji, nie mamy tu na myśli wyrażień, a jedynie oddzielne słowa) da się odnaleźć w wymienionych słownikach. Gdyby posiłkować się jedynie nimi, niewielkich trudności mogłoby nastęrczyć przetłumaczenie wyrażień, by wymienić takie, jak: *oryginalna włoska wersja językowa z polskimi napisami; premiera tej inscenizacji; reżyseria światła; ruch sceniczny; spektakl przeznaczony dla osób powyżej 18. roku życia; spektakl stanowi adaptację sceniczną opowiadania...; tłumaczenie tekstu na tablicę świetlną*, choć trzeba przyznać, że dla doświadczonego tłumacza lub osoby sprawnie posługującej się językiem rosyjskim także i te wyrażenia nie powinny być szczególnie trudne. Czy wobec tego nasze rozważania mają rację bytu? Okazuje się, że tak, ale zanim ustosunkujemy się do tego stwierdzenia, zastanówmy się, w jakim celu tłumaczone są afisze i informacje o spektaklach.

Cel jest ściśle związany z przeznaczeniem tekstu: tłumacz zazwyczaj kładzie szczególny nacisk na jakiś aspekt, na przykład formę, estetykę, rymy, wierność oryginałowi, w zależności od potrzeby. Rodzaj tłumaczenia, jak zauważa E. Nida, może być uzależniony od charakteru komunikatu, celu autora (tłumacza) bądź rodzaju odbiorców. Podążając dalej za myślą badacza, docieramy do zagadnienia ekwiwalencji, którą Nida rozpatruje w dwóch wariantach – są nimi ekwiwalencja formalna i dynamiczna. Najważniejszy w ekwiwalencji formalnej jest sam komunikat, z jego formą i treścią, tłumacz próbuje jak najwierniej przekazać elementy tekstu wyjściowego. Z kolei drugi wariant – ekwiwalencja dynamiczna – koncentruje się na relacji między komunikatem a odbiorcą, by relacja w tekście tłumaczonym była dokładnie taka jak w oryginale. Tłumacz zmierza do naturalności wypowiedzi³.

Problematykę ekwiwalencji zgłębiali także inni badacze, ale ponieważ nie jest to główny przedmiot naszych badań, ograniczymy się do przywołania klasyfikacji stworzonej przez W. Kollera. Jego zdaniem, aby można było parę tekstów nazwać przekładem i oryginałem, muszą zaistnieć określone relacje. Proponuje pięć typów ekwiwalencji:

- ekwiwalencja denotatywna – jest zorientowana na rzeczywistość pozajęzykową, którą przekład musi wyrażać tak jak oryginał,
- ekwiwalencja konotatywna – punkt ciężkości w tym przypadku spoczywa na skojarzeniach, które wywoływane są przez odpowiednio dobrane słowa,
- ekwiwalencja tekstowo-normatywna – sprowadza się do zachowania norm właściwych danemu typowi tekstu,
- ekwiwalencja pragmatyczna – jest zorientowana na odbiorcę – należy tak sformułować tekst, by mógł być zrozumiany,
- ekwiwalencja formalno-estetyczna – tekst przekładu musi zachowywać cechy formalne i estetyczne w takim samym stopniu jak oryginał⁴.

Odnosząc się do naszego przypadku – leksyki teatralnej – można zaryzykować stwierdzenie, że wierne przetłumaczenie jednostek odpowiadałoby założeniom ekwiwalencji formalnej. Mamy tu jednak do czynienia z tekstem kulturowym, który, jeśli ma trafić do odbiorcy z rosyjskiego kręgu kulturowego, powinien być przez niego odebrany nie tylko jako poprawny językowo i semantycznie, ale również autentyczny, naturalny, zatem odpowiadający założeniom ekwiwalencji dynamicznej. Na potwierdzenie przytoczmy myśl E. Nidy: „Uwaga tłumacza koncentruje się tu nie tyle na komunikacie źródłowym, ile

³ E. Nida, *Zasady odpowiedniości*, [w:] *Współczesne teorie przekładu*, P. Bukowski, M. Heydel (red.), Kraków 2009, s. 55, 56–57, tłum. A. Skucińska.

⁴ W. Koller 1992, cyt. za: A.D. Kubacki, *Relacje interlingwalne między niemieckimi derywatami z -ung a ich odpowiednikami w języku polskim*, „*Investigationes Linguisticae*” 2009, XVII, s. 39–40.

na reakcji odbiorcy. Przekład zorientowany na ekwiwalencję dynamiczną (ED) można opisać jako taki przekład, o którym osoba dwujęzyczna i dwukulturowa powiedziałaby z przekonaniem: «Właśnie tak byśmy to ujęli»⁵. Jeśli zaś chodzi o klasyfikację Kollera, to najbardziej odpowiednie w tym przypadku wydaje się zachowanie ekwiwalencji pragmatycznej.

W jaki sposób zatem sprawdzić, czy przetłumaczone przez nas ogłoszenie jest autentyczne, naturalne i zgodne z tym, czego oczekują odbiorcy? Można wskazać dwa sposoby:

1. konsultacja językowa z osobą z kręgu kulturowego języka docelowego. Taka osoba powinna przeczytać tekst i wyrazić o nim opinię – czy osoba rosyjskojęzyczna skonstruowałaby taką wypowiedź, czy też, jej zdaniem, tekst nie brzmi po rosyjsku, choć nie można mu odmówić poprawności. Takie konsultacje nie zawsze są jednak możliwe. Jeśli są, to nasz konsultant może nie czuć się na tyle swobodnie w danej dziedzinie, by móc się ustosunkować do pytania;

2. wykorzystanie tekstów paralelnych.

R. Lewicki zauważa, że o tekstach paralelnych częściej wspomina się w anglo- i francuskojęzycznej literaturze niż w polskiej, choć i tam spotkamy się raczej z zachętą niż z rezultatami z praktyki. Źródła rosyjskojęzyczne również nie zawierają licznych odniesień do tego typu tekstów⁶.

O tym zaś, czym są teksty paralelne, dowiemy się z definicji, którą proponuje Z. Krzysztoforska-Weisswasser: „Teksty tego samego typu, na ten sam temat, które powstały w takiej samej sytuacji komunikacyjnej noszą nazwę tekstów paralelnych”⁷. Zdaniem badaczki mogą one stanowić wzorzec do tłumaczenia różnego rodzaju tekstów, zwłaszcza tych, dla których konwencje są stałe. Korzystając z tekstów paralelnych, możemy posiłkować się gotowymi związkami wyrazowymi, dzięki czemu unikniemy wpływu języka oryginału, a tekst zyska na autentyczności⁸. Dwojaką korzyść z posługiwania się tekstami paralelnymi widzi także R. Lewicki. Badacz stwierdza, że tłumacz może z nich wydobyć nowe pojęcia czy terminy, te zaś mogą okazać się pomocne w zrozumieniu oryginału. Badacz wskazuje także na ich rolę w pracy nie tylko tłumacza, ale również językoznawcy czy leksykografa⁹, jednak z perspektywy na-

⁵ E. Nida, *Zasady odpowiedniości...*

⁶ R. Lewicki, *Параллельные тексты в процессе составления переводного словаря*, [w:] *Язык и метод. Русский язык в лингвистических исследованиях XXI века*, D. Szumska, K. Ozga (red.), Kraków 2016, s. 95.

⁷ Z. Krzysztoforska-Weisswasser, *Wykorzystanie tekstów paralelnych przy tłumaczeniu wyroków w procesie cywilnym*, [online], http://www.translegis.com.pl/11archiwum/LL_2_6.pdf, [dostęp: 27.03.2020].

⁸ Ibidem.

⁹ R. Lewicki, *Параллельные тексты в процессе составления переводного словаря*, [w:] *Язык и метод. Русский язык в лингвистических исследованиях XXI века*, D. Szumska, K. Ozga (red.), Kraków 2016, s. 97.

szej analizy najbardziej istotne będzie ich pierwsze zastosowanie – w praktyce translatorskiej.

S.W. Tiuleniew, który w swojej pracy *Teorija pieriewoda (Теория перевода)* również poświęcił uwagę zagadnieniu tekstów paralelnych, zauważa, że przedmiotem analizy mogą być teksty zarówno o jednakowych, jak i różnych wyznacznikach funkcjonalno-stylistycznych – wyłowienie niuansów stylistycznych może niekiedy być bardzo przydatne w pracy nad przekładem. Najczęstszym zastosowaniem tekstów paralelnych jest jednak poszukiwanie leksyki drogą zestawienia tekstów o zbieżnej tematyce¹⁰. Może pojawić się pytanie, w jaki sposób niezależne od siebie teksty, niebędące parą oryginał – przekład mogą być pomocne w tłumaczeniu? Badacz objaśnia sposób pracy nad nimi. Nierzadko zdarza się, że tłumacz nie zna terminów czy wyrażań używanych w danej dziedzinie. W takiej sytuacji może przeanalizować teksty w języku wyjściowym, wynotować z nich pojęcia, terminy, zwroty, konteksty, uwagi stylistyczne czy interpunkcyjne, przeanalizować zgromadzony materiał, a następnie w analogiczny sposób pracować nad tekstami w języku docelowym. Naturalnie, według uznania, można pracować nad tekstami w obu językach równocześnie. Kolejnym etapem działań jest zestawienie wyników poszukiwań i zapoznanie się z nimi. Tak przygotowany tłumacz z większą swobodą i pewnością może przystąpić do właściwej pracy¹¹. Rolę zestawiania i porównywania podkreślali także S.W. Jewtiejew i A.Ł. Siemionow: „Можно считать, что сопоставление – это метод обучения переводу как виду деятельности и как результату сопоставительной деятельности”¹². Praca polegająca na porównywaniu tekstów paralelnych może być w związku z tym zarówno metodą nauki języka obcego, jak i przekładu. Teksty paralelne są zdaniem także i tych uczonych znakomitym materiałem badawczym¹³.

Przywołane opinie badaczy dowodzą, jak istotne mogą być teksty paralelne w pracy nad przekładem i przygotowaniem do działań translatorskich. Dowodzą też, że jest to materiał wciąż niedoceniany. Być może wynika to z tego, że praca nad nimi jest czasochłonna i wymaga od tłumacza wnikliwości i dużej dozy własnej inwencji.

Wracając jednak do przedmiotu naszych badań – tekstów informujących o spektaklach teatralnych i operowych – odnieśmy się do nich w kontekście wyżej przytoczonych informacji o tekstach paralelnych. Takimi tekstami dla afiszy

---

¹⁰ С.В. Тюленев, *Теория перевода*, Москва 2004, с. 293.

¹¹ Ibidem, s. 293–294.

¹² С.В. Евтеев, А.Л. Семёнов, *Перевод: параллельные тексты и системы «память переводчика»*, «Вестник РУДН. Серия Лингвистика» 2014, 3, с. 132.

¹³ Ibidem.

w języku polskim mogą być afisze zredagowane niezależnie od nich – na gruncie rosyjskim. Należy je zatem przeanalizować – do tego celu wykorzystano strony internetowe Teatru Bolszoi w Moskwie i Teatru Maryjskiego w Petersburgu, a także czasopismo „Театральная афиша” №2 (186) 2017 („Театральная афиша”), w którym na ponad 300 stronach, oprócz wywiadów z aktorami, opisów przedstawień i innych, zebrane są liczne afisze, ogłoszenia i informacje o spektaklach wielu teatrów w Rosji. Jest to zatem bogate źródło wiedzy o interesującym nas typie tekstów.

Analiza wykazała ogromną korzyść, jaką niesie wykorzystanie tekstów paralelnych w tłumaczeniu nawet tak niewielkich rozmiarowo tekstów, jakimi są afisze teatralne. Rezultaty badań zostaną zaprezentowane w dwóch punktach:

1. Okazuje się, że słownictwo, które początkowo wydawało się najłatwiejsze do przetłumaczenia na język rosyjski, jeśli nie przy pomocy wiedzy tłumacza, to z wykorzystaniem słowników polsko-rosyjskich, nie jest tak oczywiste. Chodzi o proste jednostki, takie jak na przykład *reżyseria, scenografia, kostiumy, muzyka*. W tekstach rosyjskich w nieco inny sposób przedstawia się zwykle realizatorów i wykonawców spektaklu. Zebrane dane dla przejrzystości spróbujmy ująć w formie tabeli:

jednostka wyjściowa	wierne tłumaczenie / wariant słownikowy	odpowiednik w tekście paralelnym
kierownictwo muzyczne	музыкальное руководство	музыкальный руководитель
reżyseria	режиссура, постановка	режиссёр, постановщик, режиссёр-постановщик (w zależności od teatru)
inscenizacja	постановка	постановщик
obsada	состав исполнителей	исполнители
światło	свет	художник по свету
kierownictwo chóru	хоровое руководство	хормейстер, главный хормейстер
kostiumy	костюмы	художник по костюмам
scenografia	сценография	сценограф
choreografia	хореография	хореограф

Na tych kilku przykładach rysuje się pewna tendencja, dotycząca odmiennego sposobu informowania o realizatorach spektaklu. W polskich tekstach najczęściej wymienia się nazwy dziedzin, funkcji, za które dane osoby są odpo-

wiedzialne, po rosyjsku zaś, co wynika z przeanalizowanych tekstów, nazywa się konkretne zawody, osoby jako wykonawców powierzonych im zadań. Faktem jest, że w rosyjskojęzycznych ogłoszeniach spotkamy też warianty zbieżne z polskimi, na przykład *хореография, постановка, свет, сценография, костюмы*, jednak informacje sformułowane w ten sposób występują w tekstach rzadziej.

Należy dodać, że zaprezentowana tendencja nie dotyczy wszystkich nazw, dla przykładu *adaptacja* występuje zwykle jako *адаптация, сценическая адаптация, диригент – дирижёр, дирижёр-постановщик, libretto – либретто*. Trudno zatem mówić o ścisłej regule, którą można zastosować we wszystkich sytuacjach przekładu, niemniej z całą pewnością da się wskazać na pewną tendencję – warto ją wziąć pod uwagę, formułując tego typu teksty lub odwrotnie: tłumacząc je z języka rosyjskiego na polski – wówczas należy uwzględnić zwyczaje przyjęte w języku polskim i nie tłumaczyć, wydawałoby się, banalnych słów i wyrażeń w sposób bezpośredni, oderwany od kontekstu branżowego, w którym te jednostki zostały zastosowane.

2. Afisze w języku rosyjskim są źródłem ustabilizowanych wyrażeń, które możemy wykorzystać, przenosząc je do tłumaczonego tekstu, przykładowo:

- *czas trwania – продолжительность*,
- *czas trwania: 2 godz. 30 min. – 2 przerwy – продолжительность: 2 часа, 30 минут; спектакль идёт с двумя антрактами*,
- *premiera polska: (data i miejsce) – премьера состоялась: (время и место)*,
- *premiera tej inscenizacji: (data i miejsce) – премьера постановки: (время и место)*,
- *spektakl przeznaczony dla widzów od 16. roku życia – спектакль рекомендуется к просмотру зрителям не моложе 16 лет, спектакль не рекомендуется к просмотру зрителям до 16 лет, возрастная категория 16+*

lub poddawszy je uprzednio pewnym modyfikacjom na potrzeby tłumaczonego tekstu, na przykład:

- *опера в двух действиях:*
опера в четырех актах – опера в четырёх действиях,
- *исполняется на итальянском языке (сопровождается синхронными титрами на русском языке) / исполняется на итальянском языке с русскими супратитрами*,
- *оригинальная итальянская версия языка зрительского текста с польскими написаниями – исполняется на итальянском языке (сопровождается синхронными титрами на польском языке) / исполняется на итальянском языке с польскими супратитрами*,
- *либретто Кирилла Молчанова по одноимённой повести*,
- *адаптация книги под тот самый заголовок – адаптация по одноимённой книге*.

Zauważmy, że przedstawione wyniki potwierdzają to, co czytaliśmy w pracach badaczy zajmujących się tekstami paralelnymi. Dzięki nim można dotrzeć

do konkretnych pojęć, wyrażień, poznać sposób formułowania i redagowania wypowiedzi. Na przykładzie takiego krótkiego tekstu, jakim jest afisz teatralny, wykazaliśmy, jak istotną rolę w procesie przekładu mogą odgrywać teksty paralelne. Choć ogłoszenia zawierają zwykle niewiele tekstu oraz nie zawsze wymagają poszukiwania znaczeń na podstawie kontekstu, nie zawierają skomplikowanej terminologii ani nie powodują większego problemu z ich zrozumieniem czy poznaniem struktury tekstu, to okazuje się, że bez wykorzystania tekstów paralelnych można je przetłumaczyć w sposób wprawdzie zrozumiały, lecz niezupełnie zgodny z uzusem języka rosyjskiego. Wykorzystanie tekstów paralelnych w takim aspekcie odpowiada założeniom ekwiwalencji dynamicznej. Ich znaczenie niejednokrotnie akcentowano już w literaturze, niemniej są one wciąż niedoceniane. Niniejsza praca, choć bazująca na prostych tekstach, ma stanowić praktyczne potwierdzenie korzyści płynących z posługiwania się tekstami paralelnymi w praktyce tłumaczeniowej.

Bibliografia

- «Teatral'naâ afiša» fevral' 2017 №2 (186) 2017, [online], <http://tafisha.ru/> [dostęp: 04.05.2020].
- Evtcev S.V., Semenov A.L., *Perevod: parallel'nye teksty i sistemy «pamât' perevodčika»*, «Vestnik RUDN. Seria Lingvistika» 2014, 3, s. 128–139.
- Frankowska B., *Encyklopedia Teatru Polskiego*, Warszawa 2003.
- Krzysztoforska-Weisswasser Z., *Wykorzystanie tekstów paralelnych przy tłumaczeniu wyroków w procesie cywilnym*, [online], http://www.translegis.com.pl/ll-archiwum/LL_2_6.pdf, [dostęp: 27.03.2020].
- Kubacki A.D., *Relacje interlingwalne między niemieckimi derywatami z -ung a ich odpowiednikami w języku polskim*, „Investigationes Linguisticae” 2009, XVII, s. 37–50.
- Lewicki R., *Parallel'nye teksty v processe sostavleniâ perevodnogo slovarâ*, [v:] *Âzyk i metod. Russkij âzyk v lingvističeskikh issledovaniâh XXI veka*, D. Szumska, K. Ozga (red.), Kraków 2016, s. 95–104.
- Nida E. *Zasady odpowiedniości*, [w:] *Współczesne teorie przekładu*, P. Bukowski, M. Heydel (red.), Kraków 2009, s. 51–71, A. Skucińska (tłum.).
- Tâlenev S.V., *Teoriâ perevoda*, Moskva 2004.
- Wielki słownik języka polskiego* PWN, [online], https://wsjp.pl/index.php?id_hasla=10054 [dostęp: 30.04.2020].
- Wielki słownik polsko-rosyjski*, D. Hessen, R. Stypuła (red.), Warszawa 2004.
- Wielki słownik polsko-rosyjski*, J. Wawrzyńczyk, M. Kuratczyk, E. Małek, H. Bartwicka, (red.), Jan Wawrzyńczyk, Warszawa 2005.

Strony internetowe teatrów i oper

<https://www.opera.krakow.pl/> [dostęp: 01.05.2020].

<https://opera-slaska.pl/> [dostęp: 01.05.2020].

<https://teatr Wielki.pl/> [dostęp: 01.05.2020].

<https://powszechny.pl/> [dostęp: 01.05.2020].

<https://www.narodowy.pl/> [dostęp: 01.05.2020].

<https://www.teatrstary.eu/> [dostęp: 01.05.2020].

<http://teatr-polski.pl/> [dostęp: 01.05.2020].

<https://www.mariinsky.ru/> [dostęp: 04.05.2020].

<https://www.bolshoi.ru/> [dostęp: 04.05.2020].